

LUND UNIVERSITY

Framtidens forskarstöd. Utgångspunkter inför för bibliotekets framtida arbete med forskarsstöd vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds Universitet.

Zettergren, Ann-Sofie; Voog, Hanna; Rondahl, Sara; Carlson, Maja

2014

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Zettergren, A.-S., Voog, H., Rondahl, S., & Carlson, M. (2014). Framtidens forskarstöd. Utgångspunkter inför för bibliotekets framtida arbete med forskarsstöd vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds Universitet.

Total number of authors:

4

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Framtidens forskarstöd,
Utgångspunkter inför för bibliotekets framtida
arbete med forskarsstöd vid
Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds
Universitet

Ann-Sofie Zettergren, Hanna Voog, Sara Rondahl & Maja Carlson

Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek, 2014

Inledning

Bibliotekens forskarstöd är en fråga som de senaste åren fått ett allt större utrymme inom fältet. Orsaken till detta kan anses vara flera, en del pekar på faktumet att forskarna i och med det digitala bibliotekets utbyggnad och fokuseringen på biblioteket som, i första hand, studenternas arbetsplats har hamnat längre och längre ifrån det fysiska biblioteket och dess personal. Den här förskjutningen har gjort många forskare omedvetna om vilken hjälp som finns att tillgå på biblioteken och även skapat svårigheter för biblioteken att kunna identifiera vilka behov forskare har (Johannesson & Hansson, 2012, s. 280; Nolin, 2009, s. 273 f.). Även publiceringslandskapet och framförallt kanalerna i vilka man publicerar sig har genomgått stora förändringar under de senaste åren. Frågan om hur man bör och kan tillgängliggöra vetenskapligt material finansierat direkt av staten eller via någon av de stora forskningsfinansiärerna har skapat nya krav från såväl lärosäten som finansiärer (Johannesson & Hansson, 2012). Sammantaget ställer detta stora och delvis nya krav på biblioteken att bättre kommunicera ut de strategiska kunskaper och erfarenheter som biblioteket som funktion besitter.

Följande rapport syftar till att skapa en bild av den riktning bibliotekets, d.v.s. Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek, forskarstöd bör ta i framtiden. Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek består sedan våren 2013 av Sambib i Lund och Campus Helsingborgs bibliotek i Helsingborg, hädanefter förkortat Sambib/CH. Arbetet med forskarstöd som det presenteras i denna rapport rör när det gäller CH de forskare som hör till Samhällsvetenskapliga fakulteten om inget annat nämns.

Definitioner

Begrepp som initialt bör definieras är forskarstöd samt vad vi menar med forskningsprocessen, eftersom dessa är nyckeldefinitioner i denna rapport.

Forskarstöd: Vi använder oss av definitionen forskarstöd då vi vill betona den enskilda forskaren, dvs. det stöd som den enskilde forskaren får från biblioteket i egenskap av forskare. Vi inbegriper även doktorander i termen forskare, dock kan det hända att vi riktar en viss service endast mot en grupp, exempelvis för nya doktorander som erbjuds kurser designade specifikt för dem.

Forskningsprocessen: Forskningsprocessen, dvs. från idé till publikation är ingen linjär process men vi valde i LUB-undersökningen av forskarnas behov (Voog et al., 2013) att ta fram en modell över forskningsprocessen (Figur 1.) . Syftet med modellen var att synliggöra hela forskningsprocessen och är av en sådan generell karaktär att vi anser denna kunna omfatta både stora och små projekt. Modellen är av förklarliga skäl en förenkling av forskningsprocessen men har används som ett redskap för att fånga in och strukturera en analys kring var och när vi bör fokusera vårt forskarstöd från bibliotekets sida.

Figur 1. Modell över forskningsprocessen.

Starta en forskningsuppgift	Insamling	Bearbeta	Analysera	Skriva	Tillgängliggöra: resultat + grunddata
-----------------------------	-----------	----------	-----------	--------	---------------------------------------

(Voog et al., 2013, s. 9)

Bakgrund

Rapporten är en vidareutveckling av en större undersökning av forskares behov av biblioteksservice och stöd vid Lunds Universitets bibliotek som genomfördes 2012. Sex fakultetsbibliotek samt Universitetsbiblioteket deltog i den undersökningen som sammanfattas i rapporten "Tillgänglighet, närhet och synlighet" (Voog et al., 2013). Undersökningen, som delvis är grunden till denna rapport, byggde på tre delar:

- 1) Litteraturoversikt över vad forskarservice kan vara och oftast innefattar,
- 2) Enkätundersökning över vad biblioteken inom LUB erbjöd för forskarservice våren 2012, samt
- 3) Fokusgruppsintervjuer med forskare.

För undersökningens räkning gjordes en fokusgruppsintervju med forskare från Samhällsvetenskapliga fakulteten, utöver den gjordes ytterligare en, vilka tillsammans ligger till grund för denna rapport. Tanken med fokusgrupperna var att sätta igång ett samtal om hur forskningsprocessen fungerar mellan forskare från olika institutioner för att synliggöra var eventuella problem ligger. Frågor som ställdes till fokusgruppsdeltagarna var exempelvis "Vad anser du vara hinder för dig för att på bästa sätt kunna genomföra din forskning?" Vi bad deltagarna att exemplifiera hur de handlar i olika steg av forskningsprocessen och vilka hinder, generella och specifika, som de upplevde längs vägen. Samtalen mynnade ut i en rad olika punkter och problem som skulle kunna underlätta forskarnas vardag, varav några är sådana som vi på Sambib/CH identifierar som tjänster vi skulle kunna erbjuda. Följande rapport beskriver vårt insamlade material, ger förslag på åtgärder samt en prioriteringslista för Sambib/CH:s framtida arbete med forskarservice. Materialinsamlingen och metoden beskrivs mer ingående i Bilaga 1.

Samhällsvetenskapliga fakultetens biblioteks arbete med forskarstöd idag

Under 2013 har Sambib/CH genomgått en organisationsförändring vilket innebär att vi sedan januari 2013 har vi en teamorganisation där allt forskarstöd koncentrerats i *Team Stöd till forskning*. Omorganisationen har inneburit att en del arbetsuppgifter som rör forskare har lyfts från kontaktbibliotekarierna från respektive ämne till detta mindre, specialiserade team. Teamet består i dagsläget av tre bibliotekarierna – två placerade på Sambib i Lund och en på Campus Helsingborgs bibliotek. Samordnaren för frågor kring forskarstöd på CH:s bibliotek vänder sig inte bara till Samhällsvetenskapliga fakultetens forskare utan arbetar även med de institutioner som finns representerade på Campus Helsingborg idag från fakulteterna för Humaniora och Teologi samt Lunds Tekniska Högskola. Teamet arbetar därför aktivt med att öka samverkan med forskarstödsbibliotekarierna från de andra fakulteternas bibliotek genom att bland annat erbjuda gemensamma seminarier för forskare både i Lund och på Campus.

Bakgrunden till omorganisationen var att möjliggöra specialisering och centralisering inom organisationen av vissa frågor. En praktisk orsak till och fördel med detta var att avlasta kontaktbibliotekarierna från exempelvis arbetsuppgiften att granska inkomna vetenskapliga publikationer i LUP, en arbetsuppgift som i vissa ämnen kommer oregelbundet och därför kan vara svårt att hålla sig á jour med. Registrering av publikationer genererar oftast många frågor kring tillgång, fulltextpublicering, parallellpublicering, upphovsrätt och ibland hur man strategiskt ska utforma en publiceringsstrategi. Eftersom LUP-statistik på Samhällsvetenskapliga fakulteten också är

kopplat till ett fördelningssystem av forskningsmedel så uppstår det i samband med det årliga statistikuttaget många frågor kopplade till publikationstyper och registrering av publikationer.

Centraliseringen av funktionen har lett till en snabbare respons på LUP-frågor, samt möjliggjort en specialisering kring publiceringsfrågor hos vissa av bibliotekets medarbetare. Specialisering har också möjliggjort att vi som jobbar med LUP kan få en överblick över, och en djupare förståelse för, frågor och problem som uppstår hos forskarna i samband med registrering av publikationer i LUP. På så sätt har vi kunnat rikta och omarbete vår information och våra utbildningsinsatser till forskarna samt bibliotekets samarbete med fakulteten i dessa frågor för gemensam förståelse av resultaten.

Teamets uppdrag är dock större än bara de praktiska frågorna kring själva registreringen i LUP vilket kan ses i teamets handlingsplan (Bilaga 2). Orsaken till att nämna omorganisationen här är att flera förslag som framkommit i vår undersökning redan på sätt och vis är implementerade, exempelvis behovet av tydlig och snabb service när det kommer till LUP. Andra saker såsom svårigheter med att förstå förändrade publiceringskrav, exempelvis finansierares förändrade open access-krav är något som Sambib/CH redan under hösten 2013 valt att adressera genom att jobba riktat mot de forskare som lagt in tidskriftsartiklar i LUP. Satsningen bygger på att i närhet med forskarna synliggöra vilka möjligheter de har till parallellpublicering i publikationskanaler som forskarna är bekanta med. Förhoppningen är att detta personliga tilltal ska göra bibliotekets kompetens i dessa frågor mer synligt och att forskarnas medvetenhet ska stärkas vad det gäller deras rättigheter till att parallellpublicera sig i framtiden.

Teamets medlemmar arbetar även kontinuerligt med att sprida erfarenheter och resultat från de processer vi arbetar med på vetenskapliga konferenser och i artikelform. Detta arbete har flera funktioner, dels att sprida goda exempel till andra inom professionen från projekt vi anser lyckade, dels vikten av att som forskningsbibliotekarie känna till och själv skaffa erfarenheter av vetenskapliga arbetsmetoder och den vetenskapliga publiceringsprocessen (Webb, Gannon-Leary, & Bent, 2007).

Vad kan Samhällsvetenskapliga fakultetens bibliotek göra för att stödja forskarna på fakulteten i deras vardag?

Med utgångspunkt i det som framkommit i vår undersökning och det redan befintliga stödet har vi identifierat två huvudområden kring vilka bibliotekets framtida stöd bör koncentreras.

Mötesplats och nätverk: Något som biblioteket kan bidra med är att understödja de nätverk som finns och de som kan komma att skapas, genom att erbjuda en mötesplats för forskarna. Ett av resultaten från fokusgruppsintervjuerna kan sägas vara att biblioteken måste skapa allianser med olika enheter inom universitet för att kunna vara en del av forskningsprocessen. Två sätt att skapa mötesplatser är att:

- 1) erbjuda seminarier i ämnen som är av intressen för flera discipliner,
- 2) Utveckla vår befintliga doktorandkurs. Delaktighet och utveckling av doktorandkursen "Kick-start to academic life" (Faculty PhD-courses, 2013)¹ är viktigt att fortsätta med. Generiska färdigheter och kompetenser behövs för att skapa förståelse för hur akademien fungerar, något som visats sig svårt bland annat för nya doktorander (Holmström, 2013; Voog et al, 2012).

Integrerat stöd: Stöd till forskningsgrupper och stöd till publicering är två andra områden som bör prioriteras under de närmaste åren. Vi vill peka på möjligheten att ta med en bibliotekarie i uppstart och genomförande av ett forskningsprojekt för att bidra med stöd och support i forskningsprocessen.

Förslagen och prioriteringsområdena bygger på det som vi uppfattar som det centrala i vår befintliga verksamhet och det som är nytt i undersökningsmaterialet. Den service och support vi för tillfället bedriver skall alltså fortgå tills vidare. Stöd/Support för forskare/institutioner och fakulteten vad det gäller LUP (registrering, publicering och statistikuttag/underlag) fortsätter enligt tidigare ordning liksom undervisning/support i referenshanteringsprogram.

Utöver dessa två har vi i vår undersökning identifierat ytterligare önskemål från forskare på fakulteten vilka bör lyftas till fakultetsnivå eftersom de rör en typ av forskarstöd där det inte är biblioteket som äger frågan, exempelvis:

- Efterlysningen av någon typ av forskningssamordnare (som tidigare funnits vid delar av fakulteten), som skulle kunna hjälpa till att hålla koll på nya utlysningar från olika forskningsfinansiärer.
- Lösa administrationen på ett sätt som inte blir så betungande för den enskilda forskaren. Något som också efterlyses är mer fri tid för forskning, t.ex. med forskningsmånader från fakulteten.

---

¹ Kursen "A Kick-start to Academic Life" blev också omnämd som exempel på bra doktorandstöd i LERU rapporten: Good Practice elements in doctoral training - Follow-on to the LERU Paper "Doctoral degrees beyond 2010: training talented researchers for society" (2014)

Mötesplats och nätverk

Biblioteket har alla förutsättningar att både som institution och som funktion agera och erbjuda en mötesplats för fakultetens forskare. Genom att arbeta aktivt med att visa på vad som erbjuds, utöver den egna verksamheten, i form av stöd, service och information för forskare kan biblioteket skapa en förståelse för forskningens infrastruktur. Biblioteket kan därigenom understödja de nätverk som finns och de som kan komma att skapas, genom att erbjuda en mötesplats för forskarna.

I fokusgrupperna pratas det om olika ställen där forskare vänder sig för att få tips om vad man bör läsa inom ett visst ämne, ett sätt att hålla sig á jour med utgivningen och utvecklingen inom en disciplin. Dessa former av nätverk ligger oftast utanför det traditionella biblioteket (då man inte avser förvärvslistor vilket bland annat Sambib erbjuder). Genom att identifiera och kunna exemplifiera liknande formella och informella nätverk kan spridningen och kunskapen kring hur forskning och forskningskulturer fungerar fördjupas. Denna form av kunskap skulle gagna forskare inom tvärdisciplinära ämnen och även ge möjligheter för biblioteken att bättre bevaka en disciplins publikationsutveckling. För ännu ej startade nätverk och forum kan man diskutera hur bibliotekets verktyg kan användas för att låta forskare kunna dela tankar kring litteratur och källor. Praktiskt skulle detta kunna göras genom att biblioteket hjälper exempelvis en forskargrupp att identifiera relevanta källor vid sidan av, men även kombinerat med, de stora publikationskanalerna och databaserna. Biblioteket kan därigenom agera bollplank när det kommer till att lägga upp en egen eller gemensam omvärldsbevakning sig via exempelvis listor, bevakningstjänster och "journal clubs". Att kombinera en stark kunskap om en disciplin med generisk förståelse för hur information förmedlas gör att vi kan synliggöra och använda oss av så kallade "teoretiska grannarna" och undvika de "falska vännerna".

Seminarier för forskare:

Vi har bjudit in till olika evenemang av typen frukostseminarier tidigare och ser många möjligheter till att bygga vidare på konceptet att samla forskare från olika institutioner med gemensamma intressen för en kortare presentation. Presentation kan sedan följas upp av antingen en workshop eller individuell handledning. Presentation möjliggör kontaktskapande forskare emellan på fakulteten men också en möjlighet att informera om olika funktioner till en större publik. Flera av dessa tillfällen bör också ses som möjliga samarrangemang med andra funktioner inom universitetet alternativt med andra fakulteter, i ett led att synliggöra olika kompetenser och att kunna skapa mötesplatser mellan forskare från olika områden men med gemensamma intressen. Tanken är att kunna erbjuda 2-3 seminarium per termin både i Lund och på Campus Helsingborg, det sistnämnda i samarbete med övriga fakulteter representerade på CH.

Förslag på seminarier:

- Seminarium: "Teoretiska grannar vs Falska vänner – använda informationssökning och ämnesdatabaser för att hitta eller undvika dem"
- Seminarium: "Vad gör Forskningservice?"
- Seminarium: "OA för mig som forskare"
- Seminarium: "OA som en förutsättning för finansiering, hur hittar jag en fungerande strategi?"
- Seminarium: "Sålla och organisera" Vad gäller bearbetning och organisering av material så kan biblioteket ta upp detta på olika sätt. Hittills har vi fokuserat på EndNote-kurser men vi skulle kunna ha ett bredare fokus framöver.

- Seminarium: "Systematisk bevakning" Kan gälla utlysningar om forskarpengar men också strategier för informationsbevakning

Doktorandkurs

Arbetet med doktorandkursen "A kickstart to Academic life" är ett pågående men mycket viktigt arbete för bibliotekets forskarstöd. Kursens upplägg skapar värdefulla ingångar till doktorandernas tillvaro och genererar erfarenheter och exempel som kan användas gentemot enskilda forskare. Av den anledningen är det viktigt att nämna kursen i detta sammanhang då den kräver en ständig utveckling och fördjupning för att hålla sig relevant för morgondagens doktorander och forskare vid fakulteten.

Integrerat stöd

Det finns många möjliga områden att utveckla från bibliotekets sida när det handlar om frågor som rör publiceringsstöd, open access och upphovsrätt. Enligt fokusgrupperna kände forskarna sig ofria i sina val av tidskrifter för publicering baserat på förmodat genomslag och indikatorer såsom Impact Factor. Flera forskningsfinansiärer kommer även med krav på publicering open access för nystartade projekt vilket skapar osäkerhet för många vilka rättigheter man har samt hur man ska jämföra och hitta relevanta tidskrifter som fyller båda behoven. Att skapa en fungerande publiceringsstrategi kräver en rad ställningstaganden från respektive forskare, ställningstagande som måste baseras på kunskap om disciplinen men också om de förändrade publiceringsmönstren. Ett led i att skapa tydlighet i detta samt att marknadsföra de strategiska kunskaper som biblioteket besitter i dessa frågor har varit, som tidigare nämnts, att initiera det så kallade Parallellpubliceringsprojekt på Samhällvetenskapliga fakultetens bibliotek. Projektet som har hållit på sedan 130901 syftar till att synliggöra för de enskilda forskarna vilka möjligheter de har till parallellpublicering i de publikationskanaler som forskarna redan valt. Projektet är kopplat till forskarnas registrering av tidskriftsartiklar i LUP och förhoppningen är att ett personligt tilltal ska göra bibliotekets kompetens i dessa frågor mer synlig och att forskarnas medvetenhet ska stärkas vad det gäller deras rättigheter till att parallellpublicera sig i framtiden. Tanken är att permanenta parallellpubliceringsprojektet till ett standardförfarande när det gäller publicering av artiklar i LUP.

"Embedded librarian"

Tanken med att koppla information och utskick direkt till en specifik forskares egna publikationer, som parallellpubliceringsprojektet gör, är en väg att integrera bibliotekets forskarstöd i forskarnas befintliga process. Studier har visat att många forskare har svårt att se relevans i generella anföranden och informationsmaterial och att forskarservice måste var nära, tillgänglig och integrerad i arbetsflödet (Kroll & Forsman, 2010, s. 21; University of Minnesota Libraries, 2006; Voog et al., 2013). Det pågående parallellpubliceringsprojektet kopplar in biblioteket i arbetsflödet, men då främst i slutet av forskningsprocessen. Idealt hade varit ifall biblioteket hade kunnat interagera och integrera sitt stöd även i ett tidigt skede av forskningsprocessen. Teamets förslag är att genom goda exempel och fallstudier visa på möjligheten att ta med en bibliotekarie i uppstart och genomförande av ett forskningsprojekt så kallat "embedded librarianship" (se ex: Federer, 2013; McCluskey, 2013).

Konkret betyder det att biblioteket erbjuder ett integrerat stöd, vilket skulle bestå av en behovsanalys med förslag på verktyg och support på dessa. Genom hela forskningsprocessen finns olika behov av stöd från biblioteket och många av dessa går att förutse redan från början av ett projekt. Det gäller allt från hur man strategiskt bevakar ämnesområdet, hur man systematiskt sparar

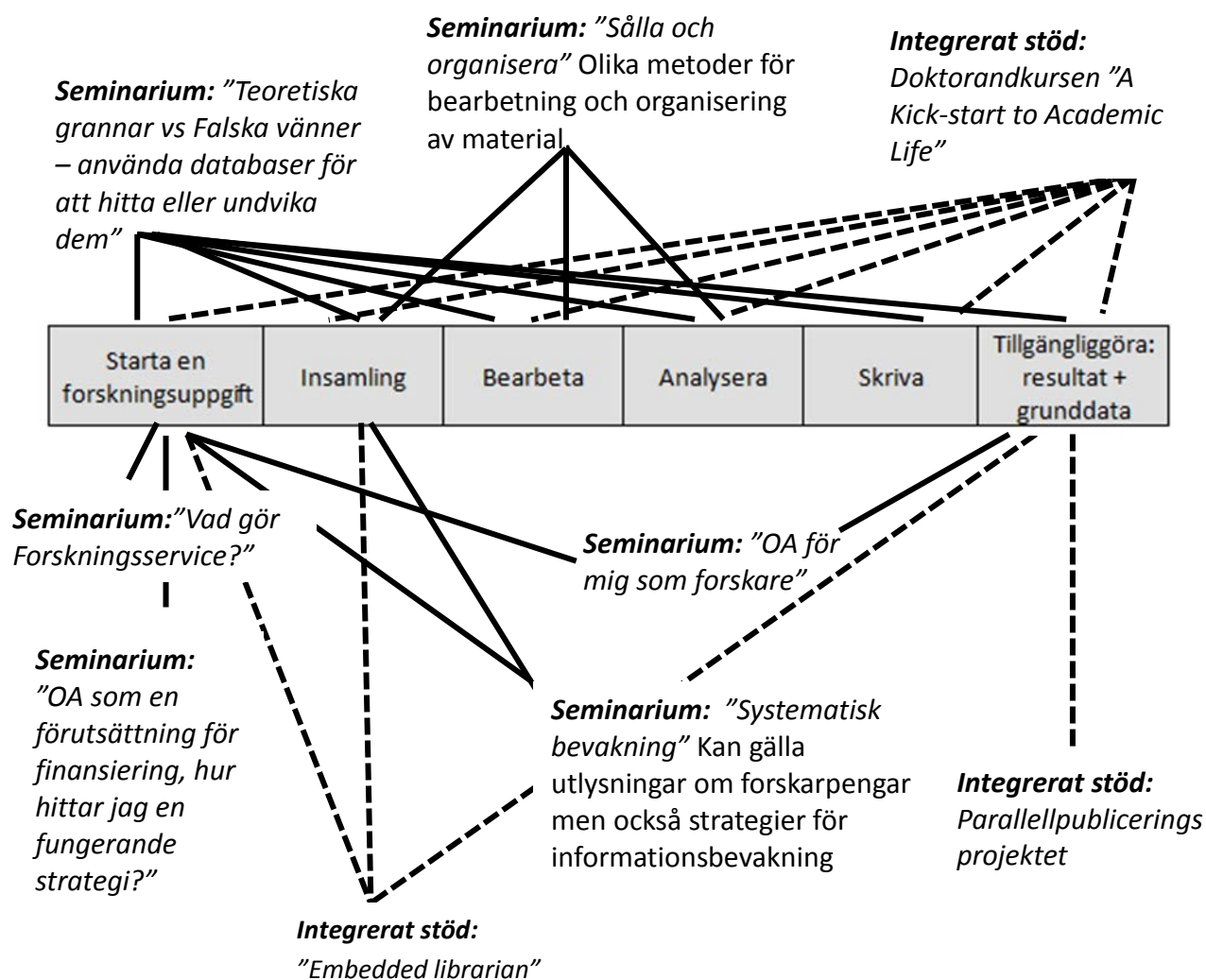

och delar referenser, till hur man enkelt använder olika stödprogram samt hur man tänker kring sin publiceringsstrategi, med hänsyn till både genomslag och krav från finansiärerna. Att redan från uppstarten av ett projekt samarbeta kring detta, forskare och bibliotekarier, skapa tydlighet och struktur och minskar stress. Målet är förstås att spara såväl tid som pengar, för både forskare och bibliotek. På Sambib har vi redan börjat identifiera möjliga samarbetspartners, helt enkelt genom att kontakta forskare som omnämns i Fakultetsinfo när de fått anslag från olika finansiärer. Flera av dem har uttryckt intresse för ett samarbete, vilket kommer att inledas under 2014.

För att komma nära de behoven de enskilda forskarna/forskningsgrupperna har, bör även en inventering av vilka tekniska verktyg/system/hjälpprogram fakultetens forskare använder ske. Detta skulle kunna generera värdefull information i relation till system etc. som biblioteket idag tillhandahåller, utbildar och ger support på.

Bibliotekets framtida stöd

Utifrån fokusgrupperna, teamets handlingsplan (se Bilaga 2.) och Forskarservicerapporten (Voog et al., 2013) har vi valt att nedan presentera förslag på seminarier och synliggöra dess relevans genom att placera dem i relation till modell av forskningsprocessen (Modell 1) som används i denna rapport.

Referenser:

- Bogle, D., & League of European Research Universities. (2014). Good Practice elements in doctoral training - Follow-on to the LERU Paper "Doctoral degrees beyond 2010: training talented researchers for society".
- Faculty PhD-courses. (2013). Kickstart to Academic Life - Information Management and Publication Process for Social Scientists (7.5 credits). from <http://www.sam.lu.se/o.o.i.s/30710>
- Federer, L. (2013). The librarian as research informationist: a case study. *Journal of the Medical Library Association*, 101(4), 298-302. doi: 10.3163/1536-5050.101.4.011
- Holmström, Ola (2013) Forskningsutbildningen vid Lunds universitet. Perspektiv från doktorander, doktorsalumnerna och handledare. Utvärderingsenheten Rapporter, Lunds Universitet, 2013:270.
- Johannesson, K., & Hansson, J. (2012). Akademiska bibliotekariers förhållningssätt till forskares publiceringsstrategier - med särskilt avseende på frågan om open access. In H. Høyrup, H. J. Nielsen & B. Hjørland (Eds.), *Viden i spil : forskningbibliotekers funktioner i förändring* (pp. 280-302). Kbh.: Samfundslitteratur.
- Kroll, S., & Forsman, R. (2010). A Slice of Research Life: Information Support for Research in the United States: OCLC Research
- McCluskey, C. (2013). Being an embedded research librarian: supporting research by being a researcher. *Journal of Information Literacy*, 7(2), 4-14. doi: 10.11645/7.2.1815
- Nolin, J. (2009). Informations- och kunskapspraktiker i förvandling. In B. Hansson & A. Lyngfelt (Eds.), *Pedagogiskt arbete i teori och praktik : om bibliotekens roll för studenters och doktoranders lärande* (pp. 257-282). Lund: Btj.
- University of Minnesota Libraries. (2006). A multi-dimensional framework for academic support. A final report. Minnesota: University of Minnesota Libraries.
- Webb, J., Gannon-Leary, P., & Bent, M. (2007). *Providing effective library services for research*. London: Facet.
- Voog, H., Arnebrant, K., Bank, M., Eltén, A., Johnsson, M., Kjellberg, S., . . . Zettergren, A.-S. (2013). Tillgänglighet, närhet och synlighet - gemensamma utmaningar för LUB-nätverket för att möta forskares behov av stöd vid Lunds universitet: Lunds universitets bibliotek (LUB).

Bilaga 1. Resultat och analys av fokusgrupper

Inledning

För att få fram en väl sammansatt grupp av forskare från de olika institutionerna kontaktade vi fakultetens prodekanus som skickade en lista med namnförslag. Några av dessa personer hade möjlighet att medverka själva, andra kom istället med tips på intresserade kollegor. Vi bad också bibliotekariekollegor om hjälp med att ta fram namn på forskare. Vi försökte få spridning inte bara ämnesmässigt utan även vad gällde kön och ålder på deltagarna. Det blev slutligen två fokusgrupper, en med fyra deltagare och en med fem deltagare. Gruppen med fem deltagare togs med i den publicerade rapporten för LUB (Voog et al., 2013), resultatet från båda fokusgrupperna är dock med i denna rapport.

Deltagarna kom från olika institutioner inom fakulteten och hade också olika lång akademisk karriär bakom sig, såväl doktorander som professorer fanns representerade från en rad ämnen, bland annat Service Management och Sociologi.

Nuläge

I dagsläget stödjer biblioteket forskarna på fakulteten genom i stort sett hela forskningsprocessen, förutom den som har att göra med själva starten av en forskningsuppdrag där en forskningshandläggare för fakulteten ansvarar. Vad gäller insamlingsfasen medverkar biblioteket i en poänggivande kurs för doktorander och ger även egna kurser, främst i referenshanteringsprogrammen EndNote och RefWorks. Biblioteket har även ett system med kontaktbibliotekariéer som forskare kan boka tid med för hjälp med informationssökning och ämnesguider för de olika institutionernas ämnen. Undervisning i och helpdesk för referenshanteringsprogrammen finns även med i fasen som handlar om bearbetning, analys och skrivande, däremot undervisar biblioteket inte kring några andra programvaror. Mycket av stödet kring att tillgängliggöra resultat fokuserar på LUP och open access, biblioteket tillhandhåller såväl undervisning som helpdesk inom dessa områden.

Starta

Samtliga forskare var eniga om att extern finansiering är en förutsättning för att få tid och möjligheter att forska. Hur och varifrån man söker pengar är centralt och här finns flera aspekter som är intressanta att ta upp. För vissa är uppdragsforskning, där man vidgar sin forskning till nya fält med mer eller mindre anknytning till samhälle, näringar eller industri, en vanlig väg. Här utgår man från ett intresse av en viss metod eller liknande och så anpassar man sig till det ämnesområde som ansökan gäller. Andra fokuserar mer på sitt eget intresseområde och låter det vara vägledande och försöker söka pengar till både sig själva och det nätverk som man är med i. I stort sett samtliga seniora forskare talat om att de ofta står som medsökande i olika ansökningar, även om pengarna går till någon annan än de själva. Ansökningar rör oftast en grupp av något slag, både för att man arbetar så men även för att forskningsfinansiärerna prioriterar den typen av forskning.

"Mycket av arbetet handlar om att nätverka, att bygga upp nätverk kring de forskningsområden som man är intresserad av."

Oavsett vilken väg man tar är vissa hinder gemensamma och har att göra med den känsla av ad hoc som flera forskare talar om. De efterlyser mer systematisk bevakning av olika utlysningar, eftersom

det ofta tar tid att skriva bra ansökningar och att samla den kompetens man vill få in i projektet. Det är också så att man förstås inte styr över utfallet, ibland får man pengar och ibland inte, så ofta söker man mycket på en gång. Dessa processer genererar mycket administrativt arbete och här finns frustration över den brist på stöd som man tycker sig uppleva. Bristen på tid för att samla och konkretisera idéer till kommande forskning kan också innebära att det blir svårt att starta nya forskningsprojekt.

Insamling

Att man inte kan bevaka allt själv är ett faktum som man hanterar på olika sätt. En gemensam nämnare är att man i så stor utsträckning som möjligt sovrar i det stora utbudet tillsammans med andra, oftast andra forskare. Att få tips via sociala medier som facebook, twitter och bloggar är vanligt. Vissa är med på olika typer av mail-listor där man kan uppdatera varandra eller ställa frågor, som andra forskare bemödar sig om att besvara så utförligt som möjligt. Att hjälpa varandra är något man återkommer till och något som upplevs positivt. Det kan kännas som en lättnad att inte behöva ha koll på allt själv. Man prenumererar också på alerts och utgivningslistor från förlag, nyckelordssökningar i databaser och olika typer av nyhetsbrev (från andra forskare eller organisationer).

"Men det går ju inte att ta upp hur vi söker utan att nämna att universitetets sökverktyg är ganska crappy."

Universitetets sökverktyg (som metasökverktyg och bibliotekskatalog) upplevs som dåliga och oprecisa, man söker oftare material genom Google Scholar och Amazon. En fråga som togs upp var när bibliotekarierna kan komma in och hjälpa till. Exempel som nämndes är när man gör inventeringar av nya områden, känslan bland forskarna är att man borde kunna det själv men att det hade varit väldigt bra om bibliotekarierna hade kunnat hjälpa till med detta. Man använder systemen för att hitta information men inte bibliotekarierna i samma utsträckning.

Flera nämner svårigheter att hitta rådata, väldigt många undersökningar måste ha gjorts men hur hittar man dem? Tar ofta väldigt lång tid och man får fråga sig fram. Här skulle hjälp med inventering behövas, både vid LU och nationellt/internationellt. Något som skulle vara bra är att synliggöra de databaser som redan finns, inte bara för forskare utan även för studenter. En början kan vara att inventera dessa databaser, som finns tillgängliga på olika sätt. GIS (Geographic Information System) innehåller mycket data men inte kring alla frågor medan andra arkiv och databaser kanske inte är öppna för alla. Biblioteken har köpt in Holocaust, som är ett exempel på ett arkiv med berättelser, det nämns som en bra källa till rådata.

Ett problem som uppkommer både man skall hitta information och identifiera samarbetspartners kan sammanfattas med orden "teoretiska grannar" och "falska vänner". "Teoretiska grannar" är forskare som håller på med samma sak som man själv fast i ett annat ämne, de använder en annan vokabulär och publicerar sig i tidskrifter man själv inte känner till. Just därför kan det vara svårt att identifiera dem och ibland upptäcker man dem mest av en slump. "Falska vänner" är tvärtom några som använder samma ord men för helt olika saker än man själv gör. Här kan också finnas olika perspektiv som inte alls överlappar, även om det först ser ut att göra det.

Önskemålen handlar också om att biblioteken borde göra mer för att samla in och sortera de arkiv med kvalitativa data som finns, nu när allt skall vara open access. Som forskare använder man kanske bara materialet man samlat in i ett sammanhang, andra skulle kunna använda material

väldigt mycket om det fanns tillgängligt. Naturligtvis handlar det mycket om etik och avidentifiering här innan man kan lägga ut det, men det vore något för biblioteken här vid LU att fundera på.

Att förhålla sig till det som publiceras, inte minst det man är kritisk till, skildras som oerhört väsentligt. Det är viktigt att vara medveten om vem som ligger bakom informationen och det styr hur man själv använder den.

Det man måste göra själv som forskare är att hitta strategier för att navigera i det stora informationsflöde som finns.

Bearbeta

Här kom diskussionen till stor del att handla om hur man organiserar sitt material och de olika sätt att göra det på som forskarna använde sig av. Vissa skrev ut artiklar som de sedan organiserade i fysiska mappar med stöd av egna marginalanteckningar eller annan typ av egen kodning.

"De grejor jag läser gör jag med penna i hand, jag tycker mina marginalanteckningar har ett värde så jag brukar spara dem. Sedan att jag inte hittar dem, det är en annan femma."

Andra använde referenshanteringsprogram som Mendeley, Zotero eller EndNote, till viss del i kombination med fysiska utskrifter.

Flera talade om att man som forskare lägger ner onödig tid på att hitta samma sak flera gånger om och att det skulle kunna effektiviseras.

Diskussion om EndNote och vissa som får ut referenserna snyggt genom att bara trycka på en knapp. Diskussion om att följa artiklar framåt och bakåt, vem som refererat vem, i t.ex. Google Scholar. Ett sätt att hitta relevanta artiklar.

Det blev även diskussion om hur man hittar material "bredvid" sitt eget ämne och att detta inte är så lätt i den digitala världen som på det lilla institutionsbiblioteket (jämför diskussionen om teoretiska grannar).

"Väldigt bra service på biblioteket när man väl går dit!"

Tillgängliggöra

Publicering är centralt, frågorna som uppkommer är hur, var och på vilket sätt man publicerar sin forskning. I diskussionerna återkommer en spänning mellan vad man måste göra (för ett projekt eller med tanke på utvärdering eller medelstildelning) och vad man vill göra (nå en stor läsekrets, publicera i nya tidskrifter eller open access). Det finns också en diskrepans mellan avrapportering om forskning och själva forskningen, som t.ex. blir väldigt tydlig när det kommer till EU:s ramprogram. Här blir avrapporteringen en administrativ börda som man inte känner tillför något forskningsmässigt.

Det vanligaste sättet att sprida sin forskning är att skriva artiklar som publiceras i vetenskapliga tidskrifter. Det är så man förväntas göra och det är så läget för europeiska forskare ser ut. Här finns flera hinder och saker som drar åt olika håll. Institutionerna vill att forskarna publicerar sig i de finaste, högst rankade tidskrifterna och medelstildelningen på fakulteten styrs till viss del av detta. Det gör att valet av tidskrift inte känns som ett fritt och personligt val. Här talade forskarna om open access och att man kanske inte känner att det går att publicera sig i en ny fritt tillgänglig tidskrift,

som inte finns med bland de etablerade ännu, samtidigt som både forskningsfinansiärer och LU centralt har krav på open access-publicering. Forskarna uttryckte också frustration över de vetenskapliga förlagen och deras affärsplan och det spel som utspelas här.

"Det är oerhört frustrerande när man skriver bra grejor och så läses det in så ingen läser det."

En annan fråga är spridningen utanför akademien och här finns flera aspekter som leder i olika riktningar. En utgångspunkt är universitetets tredje uppgift och det ansvar man har för att sprida sina forskningsresultat, men den leder ibland till att man får en ofrivillig spridning av desamma. Det kan bli frustrerande, särskilt när man arbetar med ett ämnesområde som är kontroversiellt. Å andra sidan är en tydlig framgångsfaktor, enligt en av forskarna, att man är synlig i media. Att själv styra detta lite mer skulle vara ett sätt att komma vidare. Däremot konstaterar flera av forskarna att hantverket att skriva vetenskapliga artiklar och att skriva press-releaser eller mer populärvetenskapliga artiklar till fackpress kräver två helt skilda kompetenser. Flera forskare anser att de varken har de kunskaper eller den tid som behövs för att publicera sig utanför akademien på ett bra sätt.

Ett sätt att göra sina publikationer synliga är att lägga dem i LUP, universitetets databas för forskningspublikationer. Även detta verktyg uppfattas som svårt att använda och själva processen att lägga in materialet som något som den enskilda forskaren inte nödvändigtvis måste syssla med själv.

Reflektion och diskussion

Fragmentiseringen av vardagen, som en av forskarna uttryckte det, är ett bärande tema och ett hinder som forskarna återkommer till i olika sammanhang. Det gäller system som inte fungerar på ett enkelt sätt och som man använder väldigt sällan (Tur&Retur, LUP och Summon nämns här) men också det faktum att varje enskild forskare förväntas ägna väldigt mycket av sin tid till obetald administration.

Ett annat tema som beskrivs på flera sätt är de nätverk som forskarna ingår i och som är så viktiga för forskningen, både före och under resans gång. Det är här man får nya idéer, feedback och tips men nätverken fungerar också som en partner när man söker finansiering vid nya utlysningar. Vissa ansökningar kräver samarbete med andra forskargrupper, det tar också tid att identifiera dessa och skapa kontakter. Det kan vara svårt att hitta rätt när man är ny forskare inom ett fält. Lättare att identifiera andra forskare om de finns med i nätverk eller databaser av olika slag. Slumpens betydelse i kombination med nätverk. Nätverk måste också nå en kritisk massa för att vara värdefulla.

Bilaga 2 Teamets Handlingsplan 2013- 2014

Team Stöd till forskningen

Det kvalificerade biblioteksstödet till enskilda forskare och forskargrupper ska vidareutvecklas. Biblioteket ska erbjuda kvalificerad forskarservice och stödja fakultetens och institutionernas mål om ökad spridning och synliggörande samt utvärdering av samhällsvetenskaplig forskning genom att:

- *LUP och Open access*

Verka för att sprida kunskaper och verktyg som underlättar för fakultetens forskare att publicera sig open access, i enlighet med Rektors rekommendation.

Detta arbete kommer att ske genom:

- Att erbjuda fakultetens forskare stöd för registrering och publicering i LUP genom information och undervisning
- Genom att skapa effektivare och enhetligare handläggning av granskningen av poster som forskare lägger i LUP. Detta kommer att ske from 130201 då ansvaret för granskningen av LUP poster kommer ligga på Team Stöd till forskningen, istället för på kontaktbibliotekarierna. I anslutning till detta kommer rutiner för arbetet att sättas upp.
- Information om förändringen går ut till kontaktbibliotekarierna samt till institutionernas kontaktpersoner.
- För att uppmuntra parallellpublicering i LUP kommer teamet under 2013 att utreda och genomföra att test av hur man kan stödja, informera och höja medvetenheten kring parallellpublicering genom att aktivt jobba gentemot de poster som läggs upp i LUP genom aktiv återkoppling till respektive författare. Testet kommer att utvärderas och eventuell implementering av arbetssätt kommer att göras från och med hösten 2013. Inför detta arbete bör mallar och rutiner upprättas.
- En undersökning av hur fakultets mandat kring fulltextpublicering av avhandlingar kommer att göras under april månad.

- *Undervisning på avancerad nivå*

medverka i institutionernas uppföljning av lärandemålet för informationskompetens och dess koppling till examensmål samt undervisnings- och examinationsformer på avancerade nivå.

Detta arbete kommer att ske genom:

- Vidareutveckla samarbetet med graduate school samt andra institutioner som bedriver undervisning på avancerad nivå.

- *Utveckling och synliggörande av stöd till forskare*

Vidareutveckla och synliggöra Sambibs stöd och service till fakultetens doktorander och forskare genom handledning, kurser, seminarier och tillhandahålla support i vetenskaplig publicering, informationssökning och referenshantering, t ex citeringsanalys för samhällsvetare, forskningsfinansiärers OA-krav m.m.

Detta arbete kommer att ske genom:

- Fortsätta och utveckla arbetet med kursen "Kick-start to academic life"
  - Implementering och spridning av det LUB – gemensamma forskningsserviceprojektet från 2012. Analys och implementering av resultaten kommer ske genom att teamet under 2013 sammanställer en för Samhällsvetenskapliga fakultet specifik rapport och utifrån den diskutera med fakulteten för att identifiera en handlingsplan. Spridning av resultatet från projektet ska göras till intressenter på fakulteten och i Sambibs styrelse.
- *Utveckla och underhålla guiden "Reference management"*
Utveckla guiden "Reference management" genom att skapa tydliga mål utifrån relevanta målgrupper/användare.

Detta arbete kommer att ske genom:

- Med utgångspunkt i dessa mål kommer rutiner skapas för att säkerställa kontinuerligt och strukturerat uppdatering av guiden "Reference management".